

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

INDUSTRIJA

Pokazatelji o industrijskoj proizvodnji rezultat su Mjesečnog istraživanja industrije IND-1 koje provodi Federalni zavod za statistiku na temelju Zakona o statističkim istraživanjima u FBiH „Sl. novine Federacije BiH“ br. 63/03. Za prikupljanje podataka na obrascu IND-1 koriste se statistički standardi za Mjesečno istraživanje o industrijskoj proizvodnji (metodološke osnove za popunjavanje izvještaja objavljene u „Sl. novinama FBiH“ br.25/99 i Nomenklatura industrijskih proizvoda za BiH -NIP BiH 2005. objavljena u „Službenom glasniku BiH“ br. 19/06) Hijerarhijski nivoi proizvoda iz Nomenklature proizvoda sadrže nivoe KD (nivo razreda) usklađene sa EU klasifikacijom NACE Rev. 1.1. Koncepti i definicije koji se koriste za istraživanje IND-1 također su usklađeni s konceptima i definicijama iz Uredbe o kratkoročnim statistikama EU-e (STS R., EU Direktiva No.1165/98 Propis EU No. 696/93).

Mjesečnim izvještajem industrije obuhvaćene su sve pravne osobe koje zapošljavaju deset i više radnika (preduzeća/poduzeća i lokalne jedinice), razvrstane u Registru poslovnih subjekata u području C (Rudarstvo), D (Prerađivačka industrija) i E (Snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom i vodom) po klasifikaciji djelatnosti BiH KD („Službeni glasnik BiH“ br. 84/06). Jedinice posmatranja su i pravne osobe koje nisu registrirane u područje C, D i E, a koje u svom sastavu imaju pogone - lokalne jedinice koje se bave industrijskom proizvodnjom.

Mjesečnim izvještajem industrije prikupljaju se podaci o ukupnom obimu/obujmu mjesečne proizvodnje, količinama utrošenim za dalju proizvodnju, zalihama, prodaji (količinski i vrijednosno) i broju zaposlenih.

Indeksi industrijske proizvodnje izračunavaju se po Laspeyresovoj formuli. Osnov/temelj za izračunavanje indeksa su podaci o naturalnom izrazu prema nomenklaturi industrijskih proizvoda i pondera za te proizvode koji predstavljaju dodanu vrijednost za jediničnu proizvodnju.

POLJOPRIVREDA

Podaci o broju stoke i peradi stanje 31.12.2005. godine prikupljeni su posebno za pravne osobe i dijelove pravnih osoba, (PO 51 – 2a), a posebno za obiteljska/porodična poljoprivredna gospodarstva/gazdinstva (PO 51 –2).

Tim izvještajima prikupljaju se podaci (za pravne osobe i dijelove pravnih osoba) o broju i težini stoke i peradi, košnicama pčela, bilanci goveda, svinja, ovaca i peradi, proizvodnji mlijeka (kravljeg, ovčjeg i kozjeg), vune, jaja i meda.

Za obiteljska/porodična poljoprivredna gospodarstva/gazdinstva vrši se procjena broja stoke (ukupan broj i broj stoke za priplod) i stočne proizvodnje.

Izvještajne jedinice za pravne osobe razvrstane su po Standardnoj klasifikaciji djelatnosti u područje A (Poljoprivreda, lov i šumarstvo) razrede od 01.21. do 01.24. i razred 01. 30. Izvještaje podnose i jedinice koje su razvrstane drugdje, a bave se uzgojem stoke, peradi i pčela.

Ovo istraživanje služi za obračun prirasta žive stoke: goveda, ovaca, svinja i peradi, zatim za obračun bruto domaće proizvodnje (GIP) za izračunavanje fizičkog obujma indeksa poljoprivredne proizvodnje.

ŠUMARSTVO

Podaci o proizvodnji šumskih sortimenata u državnim šumama rezultat su Mjesečnog istraživanja šumarstva ŠUM-22 koje provodi Federalni zavod za statistiku na temelju Zakona o statističkim istraživanjima u FBiH „Sl. Novine FBiH“, br. 63/03”.

Mjesečnim izvještajem šumarstva obuhvaćene su sve pravne osobe razvrstane u Registru poslovnih subjekata u području A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo, odjeljak 02 – Šumarstvo, sječa drveta i usluge povezane s njima, a koje se bave stalnom proizvodnjom šumskih sortimenata u državnim šumama.

Mjesečnim istraživanjem šumarstva prikupljaju se podaci o proizvodnji, prodaji i zalihama šumskih sortimenata u državnim šumama, broj zaposlenih radnika i ukupno posječena bruto drvena masa od koje su proizvedeni šumski sortimenti (kumulativno na kraju godine).

Trupci (lišćara/listača i četinara/četinjača) su dijelovi debla koji su namijenjeni daljem prerađivanju piljenjem, ponekad rezanjem ili ljuštenjem jer imaju povoljna fizička i kemijska svojstva te su namijenjena za industrijsku preradu. To su trupci za rezanje te trupci za furnir i ljuštenje.

Jamsko drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) namijenjeno je za razne tehničke svrhe jer ima vrlo povoljna fizička i kemijska svojstva. To je drvo koje se upotrebljava za izgradnju i održavanje jamskih rovova i okna, dakle za gradnju u zemlji i pod zemljom.

Ostalo dugo drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) obuhvaća sve vrste drva pogodne za mehaničku preradu, stupove za elektrovodove i TT vodove te ostalo oblo drvo.

Prostorno drvo (lišćara/listača i četinara/četinjača) obuhvaća drvo za drvene ploče (pogodno za mehaničku preradu), a celulozno i taninsko drvo, zbog svog povoljnog kemijskog svojstva, pogodno je za kemijsku preradu. Taninsko drvo je sirovina iz koje se preradom dobivaju taninski ekstrakti.

Ogrijevno drvo je namijenjeno neposredno za ogrijev ili za proizvodnju drvenog uglja.

Ostalo grubo obrađeno drvo obuhvaća sitno tehničko drvo, pogodno za izradu drvenih motki i kolja, raznih letvi i stupova za ogradu, ručica za alat i sl.

PRIJEVOZ I VEZE

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o aerodromskim uslugama dobiveni su iz istraživanja Mjesečni izvještaj aerodromskih usluga (obrazac SV/M-21).

Podaci o poštanskim i telekomunikacijskim uslugama dobiveni su iz istraživanja: Mjesečni izvještaj poštanskog saobraćaja (obrazac SPT/M-11) i Mjesečni izvještaj o telekomunikacijama (obrazac STK/M-11). U telekomunikacijskim uslugama jedinica **impuls** promjenjena je, te se od 1.11.2005. godine vrijeme trajanja razgovora u fiksnoj telefoniji izražava u **minutama**.

Jedinice posmatranja

Jedinice posmatranja koje pružaju aerodromske usluge su poslovni subjekti registrirani prema KD u području I, u razredu 63.23 (Ostale prateće djelatnosti u zračnom saobraćaju).

Jedinice posmatranja u poštanskom saobraćaju i telekomunikacijama su poslovni subjekti registrirani prema KD u području I, u skupini 64.1 (Poštanske i kurirske usluge) odnosno razredu 60.20 (Telekomunikacije).

Definicije

Pod pojmom prijevoz podrazumijeva se kretanje putnika ili tereta od jednog mjesta (mjesto ukrcanja/utovara) do drugog mjesta (mjesto iskrcanja/istovara) i predstavlja rad saobraćajnih/prometnih preduzeća/poduzeća.

Prijevoz putnika obuhvaća prevezene putnike u unutrašnjem i međunarodnom prometu.

Unutrašnji prijevoz obuhvaća prijevoz putnika obavljen između mjesta ukrcanja i mjesta iskrcanja unutar granica naše zemlje.

Međunarodni prijevoz obuhvaća prijevoz putnika između mjesta ukrcanja u našoj zemlji i mjesta iskrcanja u inozemstvu i obrnuto.

Putnički kilometar je jedinica mjere koja predstavlja prijevoz jednog putnika na udaljenosti od jednog kilometra.

Prijevoz robe obuhvaća prijevoz robe u unutrašnjem i međunarodnom prijevozu.

Unutrašnji prijevoz obuhvaća prijevoz robe obavljen između utovarnih i istovarnih mjesta unutar granica naše zemlje.

Međunarodni prijevoz obuhvaća prijevoz robe između mjesta utovara u našoj zemlji i mjesta istovara u inozemstvu i obrnuto.

Tonski kilometar je jedinica mjere koja predstavlja prijevoz jedne tone robe na udaljenosti od jednog kilometra.

Pismonosne i paketne pošiljke obuhvaćaju broj pismonosnih pošiljaka prispjelih u unutrašnjem prometu i prispjelih i otpremljenih u međunarodnom prometu.

UNUTRAŠNJA/UNUTARNJA TRGOVINA

DISTRIBUTIVNA TRGOVINA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Podaci o broju prodavnica/servisa, broju zaposlenih, ostvarenom prometu, zalihama dobiveni su iz istraživanja Tromjesečni izvještaj distributivne trgovine za pravne osobe – preduzeća / trgovačka društva (obrazac TRG – 2). Istraživanje se provodi na temelju Zakona o statistici u Federaciji BiH ("Sl. Novine FBiH br. 63/03"). Podaci o prometu iskazuju se kao apsolutni brojevi i nominalni indeksi.

Jedinice posmatranja

Jedinice posmatranja su pravne osobe – preduzeća / trgovačka društva koje su prema pretežnoj djelatnosti **registrirane u području G** Klasifikacije djelatnosti (KD).

Također, obuhvaćene su izabrane pravne osobe koje su prema pretežnoj djelatnosti **registrirane u nekoj od ostalih djelatnosti** (industrija, građevinarstvo, ugostiteljstvo itd.) prema KD.

Obrtnici nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem.

Definicije

Distributivna trgovina sastoji se od svih oblika trgovačkih aktivnosti, od nabavke robe od proizvođača do isporuke robe krajnjem potrošaču. Obuhvaća: trgovinu na veliko za svoj račun, posredovanje u trgovini na veliko, trgovinu na malo i popravke motornih vozila i motocikla te predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo.

Trgovina na veliko (na domaćem tržištu) je aktivnost kupovine i preprodaje robe industrijskim, trgovačkim, profesionalnim korisnicima i ustanovama i drugim poslovnim subjektima koji se bave trgovinom na veliko ili na malo. Također, uključuje se i tranzitni promet robe (prodaja robe koja se po nalogu prodavača direktno isporučuje kupcu bez prethodnog uskladištenja te robe kod prodavača).

Posredovanje u trgovini na veliko podrazumijeva obavljanje djelatnosti trgovine na veliko uz naplatu ili po ugovoru. Uključuje se prodaja s konsignacijskih skladišta, usluge komisionara (agenata), posrednika za trgovačku robu i drugih veletrgovaca koji trguju u ime ili za račun drugih te djelatnosti onih koji učestvuju u povezivanju prodavača s kupcima ili poduzimaju trgovačke transakcije u ime vlasnika robe.

TRGOVINA NA MALO

Izvori prikupljanja podataka

Podaci o ostvarenom ukupnom prometu trgovačkih preduzeća i prometu u trgovini na malo dobiveni su iz istraživanja Mjesečni izvještaj trgovine na malo (obrazac TRG – 1).

Od 1. januara 2008. promijenjen je način iskazivanja podataka. Podaci o prometu od trgovine na malo iskazani su na dva načina: prema pretežnoj djelatnosti u koju su razvrstani poslovni subjekti (tabela 1) i prema trgovačkim strukama (tabela 3).

Podaci o prometu iskazuju se kao apsolutni brojevi i nominalni indeksi.

Jedinice posmatranja

Jedinice posmatranja su pravne osobe – preduzeća / trgovačka društva koja su prema pretežnoj (glavnoj) djelatnosti registrirana u trgovini na malo ili u prodaji, održavanju i popravcima motornih vozila i popravcima predmeta za ličnu upotrebu i upotrebu u domaćinstvu, tj. u odjeljku 52 ili u podrazredima 50.10.2, 50.30.2, 50.40.2 i razredu 50.50 Klasifikacije djelatnosti – Rev.1.1. Također su obuhvaćene izabrane pravne osobe iz ostalih djelatnosti ako obavljaju navedene djelatnosti.

Obrtnici nisu obuhvaćani ovim istraživanjem.

Definicije

Ukupan promet preduzeća registriranih za trgovinu na malo (isključujući PDV) obuhvata vrijednost svih prodatih roba i obavljenih usluga na tržištu tokom mjeseca, bez obzira na to da li su naplaćene, tj. uključuje se ne samo promet od trgovine na malo nego i promet od ostalih djelatnosti .

Promet od trgovine na malo (uključujući PDV) obuhvata vrijednost prodatih roba krajnjim potrošačima odnosno stanovništvu za vlastitu potrošnju ili za upotrebu u domaćinstvu i obavljenih usluga u posmatranom periodu bez obzira da li su naplaćene ili ne.

Promet od ostalih djelatnosti (isključujući PDV) obuhvata vrijednost **svih ostalih** prodatih proizvoda i usluga na tržištu (trgovina na veliko, posredovanje u trgovini na veliko, popravci, ugostiteljstvo i ostale djelatnosti). Ovdje se uključuje promet *samo* onih poslovnih subjekata čija je glavna djelatnost trgovina na malo dok poslovni subjekti čija je glavna djelatnost *izvan* trgovine na malo tj. neka druga ne iskazuju promet od ostalih djelatnosti.

Podaci o prometu ne uključuju porez na dodanu vrijednost što je u skladu sa EU regulativom. Međutim, raspoložemo i sa podacima o prometu s PDV – om, ali isključivo radi nacionalnih potreba.

PDV je indirektni porez na potrošnju, koji se naplaćuje pri svakoj određenoj fazi u proizvodnom i distribucijskom lancu. Obuhvaća porez na dodanu vrijednost koji je obračunat kupcu. Primijenjuje se od 1.1.2006. na osnovu Zakona o porezu na dodatu vrijednost (Službeni glasnik BiH, br.9/05 i 35/05).

Trgovačke struke predstavljaju pretežni robni asortiman prodaje u trgovini na malo. Grupe proizvoda koji se pretežno prodaju razvrstane su na osnovi KD Rev.1.1.

Otkup i prodaja poljoprivrednih proizvoda

Podaci o otkupu i prodaji poljoprivrednih proizvoda dobiveni su iz istraživanja: Mjesečni izvještaj o otkupu poljoprivrednih proizvoda od porodičnih/obiteljskih poljoprivrednih proizvođača (obrazac TRG-31) i Mjesečni izvještaj o realizaciji poljoprivrednih proizvoda vlastite proizvodnje poljoprivrednih poslovnih subjekata i zemljoradničkih zadruga (obrazac TRG-33), koje dostavljaju poslovni subjekti i dijelovi poslovnih subjekata razvrstani u područje A (Poljoprivreda, lov i šumarstvo) i područje B (ribarstvo) Standardne klasifikacije djelatnosti, tj. poslovni subjekti (poljoprivredne zadruge, trgovačke, industrijske i druge organizacije) koji vrše otkup poljoprivrednih proizvoda od porodičnih/obiteljskih poljoprivrednih proizvođača, kao i poslovni subjekti koji vrše prodaju poljoprivrednih proizvoda iz vlastite poljoprivredne proizvodnje ili ostvarene interne realizacije poljoprivrednih proizvoda u vlastitim pogonima u svrhu proizvodnje.

Podaci o otkupu i prodaji poljoprivrednih proizvoda iskazuju se:

1. vrijednosno u KM, razvrstani po grupama proizvoda i
2. količinski u tonama, hilj. kom., hilj. lit. za važnije poljoprivredne proizvode, kao i prosječne cijene u KM po proizvodima za tekući mjesec

Podaci o prometu poljoprivrednih proizvoda na pijacama/tržnicama dobiveni su iz istraživanja: Mjesečni izvještaj o prometu poljoprivrednih proizvoda na pijacama/tržnicama (obrazac TRG -13) koje dostavljaju poslovni subjekti koji pružaju usluge korištenja prodajnog prostora pijace. Ne obuhvaćaju se količine

proizvoda koje na pijacu iznose poljoprivredna dobra već samo ono što individualni poljoprivredni proizvođači donose i prodaju.

Podaci o prometu poljoprivrednih proizvoda na pijacama/tržnicama iskazuju se:

1. vrijednosno u KM po grupama proizvoda i proizvodima i
2. količinski u tonama, hilj. kom., hilj. lit., kao i prosječne cijene u KM po proizvodima za tekući mjesec

Definicije

Otkup poljoprivrednih proizvoda je kupovina odnosno preuzimanje poljoprivrednih proizvoda neposredno od porodičnih/obiteljskih proizvođača koje poslovni subjekti obavljaju radi dalje prodaje ili prerade.

Prodaja poljoprivrednih proizvoda je prodaja, odnosno isporuka poljoprivrednih proizvoda iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata i njihovih dijelova.

SPOLJNA TRGOVINA

Izvori i metode prikupljanja podataka

Osnovni/temeljni izvor podataka za statistiku vanjske trgovine FBiH je Jedinствена carinska isprava (JCI) koju deklarant (poslovni subjekt ili druga ovlaštena osoba, npr špediter) podnosi carinarnici prilikom carinjenja robe. Za prikupljanje i kontrolu ispravnosti carinskih deklaracija odgovorna je Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje BiH (UIO), koja propisuje oblik, sadržaj, način ispunjavanja i podnošenja isprava u carinskom postupku. Federalni zavod za statistiku preuzima od Agencije za statistiku BiH, originalnu carinsku bazu podataka UIO u obliku slogova na magnetnom mediju i dalje ih statistički obrađuje i publicira.

Obuhvat podataka i jedinica posmatranja

U statistici vanjske trgovine Federacije BiH koristi se proširena definicija Specijalnog sistema trgovine prema kojoj se uključuju redovan izvoz i uvoz, unutarnja i vanjska obrada, te robe koje ulaze ili napuštaju slobodne industrijske zone. Jedinica posmatranja statističkog istraživanja robnog prometa s inostranstvom/inozemstvom je svaka robna isporuka koja se obavlja u okviru izvoza i uvoza robe, koja je homogena s gledišta vrste proizvoda, zemlje porijekla odnosno namjene, načina plaćanja i momenta prelaska granice. Isključuje se trgovina uslugama.

Klasifikacije i nomenklature

U statistici vanjske trgovine FBiH primijenjuje se Carinska tarifa BiH (CT BiH) koja je usklađena sa Kombiniranom nomenklaturom (CN) Evropske unije i Harmoniziranim sistemom/sustavom (HS) Svjetske carinske organizacije (WCO). Vanjskotrgovinske transakcije za svaki pojedinačni proizvod prate se na nivou/razini tarifne oznake od deset cifara. CT BiH je povezana sa Standardnom međunarodnom trgovinskom klasifikacijom UN (SITC, Rev. 3)¹⁾ i sa Klasifikacijom djelatnosti BiH (KD) koja je usklađena sa statističkom klasifikacijom ekonomskih aktivnosti EU (NACE, Rev. 1.1.)²⁾. CT BiH podliježe godišnjoj reviziji u cilju usklađivanja sa izmjenama CN-a.

Konverzija valute

Podaci o izvozu i uvozu izraženi su vrijednosno u konvertibilnim markama. Vrijednosti izražene u drugim valutama preračunavaju se u konvertibilne marke primjenom tekućih dnevnih kurseva / tečajeva koji vrijede na dan carinjenja, a utvrđuje ih Centralna banka BiH. Sve su vrijednosti obračunate na osnovi pariteta franko BiH granica: FOB cijene za izvoz i CIF cijene za uvoz.

UGOSTITELJSTVO

Podaci o ugostiteljstvu dobiveni su iz statističkog istraživanja Tromjesečni izvještaj ugostiteljstva (obrazac UG – 11).

Jedinice posmatranja su pravne osobe – preduzeća i njihovi dijelovi registrirani u području H – Hoteli i restorani, odjeljak 55 Standardne klasifikacije djelatnosti, tj. ugostiteljska i druga preduzeća/poduzeća koja obavljaju ugostiteljsku djelatnost.

Obrtnici nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem.

Ugostiteljska djelatnost je djelatnost pripremanja hrane i pružanja usluga prehrane, pripremanja i usluživanja pića i napitaka te pružanja usluga smještaja.

Ugostiteljska djelatnost je i pripremanje hrane za potrošnju na drugom mjestu (u prijevoznim sredstvima, na priredbama i sl.) i opskrba tom hranom (catering).

Ugostiteljskim objektom smatra se ugostiteljska poslovna jedinica koja u poslovnom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini cjelinu. S obzirom na vrste ugostiteljskih usluga koje se u njima pružaju ugostiteljski objekti dijele se na ugostiteljske objekte za smještaj i ugostiteljske objekte za prehranu, a razvrstavaju se u sedam skupina i to: hoteli, kampovi, restorani, barovi, buffet, kafane/kavane, kantine i pripremnice obroka (catering) - Zakon o turističko – ugostiteljskoj djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", broj:19/96 i 28/03).

Promet u ugostiteljstvu obuhvaća vrijednost izvršenih ugostiteljskih usluga (hrana, piće, smještaj) i drugih usluga uobičajenih u ugostiteljstvu (prodaja suvenira, razglednica, novina, duhanskih proizvoda i dr.) bez obzira na to jesu li naplaćene. U vrijednost tih usluga uključen je i porez na promet.

Broj zaposlenih obuhvaća sve osobe koje stvarno rade u ugostiteljskoj poslovnoj jedinici (na neodređeno i određeno vrijeme) uključujući i vlasnike, zaposlene u upravi poslovnog subjekta i u pomoćnim službama.

TURIZAM

Podaci o kapacitetima za smještaj, broju dolazaka i noćenja turista po vrstama objekata i prema zemlji prebivališta dobiveni su iz istraživanja Mjesečni izvještaj o turistima i noćenjima (obrazac TU-11).

Jedinice posmatranja su poslovni subjekti i njihovi dijelovi registrirani prema KD-u u području H - Ugostiteljstvo, tj. ugostiteljska i druga preduzeća koja pružaju usluge smještaja gostima.

Turist je svaka osoba koja u mjestu izvan svog prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju, radi odmora ili rekreacije, zdravlja, studija, sporta, religije, porodice, poslova, javnih misija i skupova.

Domaći turist je svaka osoba sa prebivalištem u Bosni i Hercegovini koja u nekom mjestu u Bosni i Hercegovini, izvan mjesta svog prebivališta, provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju.

Stranim turistima smatraju se sve osobe koje u Bosni i Hercegovini nemaju stalno prebivalište, a provedu najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj gostiju.

Turistički smještajni objekat je svaka jedinica koja redovno (ili povremeno-sezonski) obezbjeđuje smještaj za noćenje turistima. Turistički smještaj se dijeli na: kolektivni i privatni turistički smještaj.

Soba je jedinica koju čini jedna soba ili skupina soba čineći nedjeljivu iznajmljivačku cjelinu u smještajnom objektu ili boravištu.

Sobe mogu biti jednokrevetne, dvokrevetne ili višekrevetne zavisno da li su opremljene stalno za smještaj jedne, dvije ili više osoba.

Ako se soba koristi za stalni boravak za više od godinu dana, ne bi trebala biti uključena.

Kabine, kolibe, kućice, drvene kolibe, bungalovi i vile tretiraju se kao sobe i apartmani tj. mogu se ostaviti kao jedinice.

Broj ležaja u objektu ili boravištu je određen brojem osoba koje mogu prenoćiti u ležajima u objektu (boravištu), ignorišući bilo kakve dodatne ležaje koji bi se mogli namjestiti na zahtjev gosta. Termin ležaj se primjenjuje na jedan ležaj, dvostruki ležaj se računa kao dva ležaja. Ta jedinica služi za mjerenje kapaciteta bilo kojeg tipa smještaja.

Stalnim ležajima se smatraju ležaji koji se redovito spremaju za iznajmljivanje gostima.

Pomoćnim ležajima se smatraju ležaji koji se prema potrebi pripremaju za iznajmljivanje gostima za vrijeme sezone.

Prosječna dužina boravka se izračunava dijeljenjem broja noćenja sa brojem dolazaka turista.

Bruto iskorištenost ležaja u jednom mjesecu se dobija tako što se podijeli broj ukupnih noćenja sa brojem ležaja koji se nude i brojem dana u datom mjesecu za istu grupu objekata, množenjem koeficijenta sa 100 da bi se rezultat izrazio u procentu.

ZAPOSLENOST I PLAĆE

Zaposlenost

Podaci o broju zaposlenih prikupljaju se provođenjem redovnog/redovitog Mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaći (Rad-1) u pravnim osobama, i Istraživanja o fizičkim osobama – vlasnicima koji samostalno obavljaju djelatnost - profesiju i osobama koje su kod njih zaposlene (Rad-15).

Broj zaposlenih u pravnim osobama rezultat je obrade podataka redovnog Mjesečnog istraživanja (Rad-1), koji pravne osobe popunjavaju na osnovu propisanih evidencija. Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti svih nivoa, ustanove i druge organizacije.

Podaci o zaposlenima u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija rezultat su obrade Istraživanja Rad-15, i preuzimaju se od Zavoda zdravstvenog osiguranja.

U podatke o zaposlenima uključeni su zaposlenici (uključujući zaposlenike u odbrani/obrani i policiji) i vlasnici obrta i slobodnih profesija.

Zaposlenici su osobe koje su zasnovala radni odnos sa poslodavcem (pravnom ili fizičkom osobom-obrt) na neodređeno ili određeno vrijeme, neovisno od dužine radnog vremena i vlasništva pravne osobe.

Vlasnik obrta ili djelatnosti slobodne profesije je osoba koja je vlastitim sredstvima osnovala obrt ili slobodnu profesiju u kojoj u svoje ime i za svoj račun sama ili uz pomoć zaposlenika obavlja djelatnost.

Godišnji prosjek broja zaposlenih izračunava se na osnovu podataka mjesečnih stanja za tu godinu.

Nezaposlenost

Podaci o ukupnom broju nezaposlenih osoba preuzimaju se od Federalnog zavoda za zapošljavanje, i uključuju osobe koje su u ovom zavodu registrirane kao nezaposlene osobe.

Plaće

Podaci o prosječnoj mjesečnoj isplaćenoj neto i bruto plaći obračunavaju se na osnovu podataka prikupljenih Mjesečnim istraživanjem o zaposlenima i plaći (Rad-1). Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti svih nivoa, ustanove i druge organizacije, po organizaciono teritorijalnom principu na nivou općine.

Istraživanje o plaćama obuhvaća isplaćene neto i bruto plaće zaposlenih koji imaju zasnovan radni odnos, bez obzira na vrstu radnog odnosa i trajanje radnog vremena.

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća obuhvaća isplaćenu plaću za obavljene rad, kao i naknade plaća po osnovu radnog odnosa: godišnji odmor, plaćeni dopust, državne praznike i neradne dane utvrđene zakonom, bolovanja koja isplaćuje poslovni subjekat, plaćeno odsustvo sa posla, zastoje u poslu bez krivnje zaposlenog.

Prosječna mjesečna isplaćena bruto plaća obuhvaća sve vrste neto isplata plus zakonom propisana obavezna/obvezna izdvajanja iz bruto plaće (doprinosi iz bruto plaće i akontacija poreza na dohodak).

Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plaća po zaposlenom izračunava se dijeljenjem ukupnih isplata sa brojem zaposlenih koji su učestvovali u isplatama.

U obračun nisu uključene plaće pripadnika odbrane, kao ni plaće zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama.

CIJENE

Izvori i metode prikupljanja podataka

Cijene proizvođača industrijskih proizvoda dostavljaju izabrani poslovni subjekti koji su, prema Klasifikaciji djelatnosti - KD, razvrstani u područja C, D i E. Podaci o cijenama se dostavljaju na obrascima C- 41, prema Nomenklaturi industrijskih proizvoda, za proizvode sa najvećom realizacijom na domaćem tržištu.

Sve cijene prikupljaju uposlenici Federalnog zavoda za statistiku prema utvrđenom vremenskom rasporedu i unaprijed odabranom uzorku prodavnica, tržnica i ustanova koje pružaju različite usluge stanovništvu. Snimatelji cijena dobijaju jasne specifikacije naziva proizvoda, njegove COICOP šifre i jedinice mjere i na osnovu tih informacija samostalno biraju konkretan proizvod čiju će cijenu snimati na određenom prodajnom mjestu, u skladu sa kriterijem najprodavanijeg proizvoda na datom prodajnom mjestu. Kako bi se osiguralo da snimatelji iz mjeseca u mjesec snimaju cijene istih proizvoda, te kako bi se moglo pratiti koje proizvode snimatelji posmatraju na terenu, u upitnik se unose karakteristike proizvoda, kao što su marka, vrsta i količina proizvoda koji se snima, te informacije o eventualnim zamjenama ovih karakteristika ukoliko ih bude. Takav način snimanja omogućuje praćenje promjene kretanja cijena između dva perioda tj. praćenje dinamike kretanja cijena.

Za potrebe indeksa potrošačkih cijena, snimanje cijena se vrši sljedećih dana u mjesecu:

- za poljoprivredne proizvode koji se prodaju na tržnicama cijene se prikupljaju dva puta mjesečno, i to u prvoj i trećoj sedmici u mjesecu;
- za sve ostale proizvode cijene se, u skladu sa važećim Evropskim regulativama, prikupljaju jedanput mjesečno (između 1. i 21. u mjesecu), s tim da se nužno održava isti interval između prikupljanja.

Ponderi koji se primjenjuju za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena su koeficijenti koji odražavaju relativnu važnost odabranih proizvoda i usluga u ukupnoj potrošnji domaćinstava na domaćem teritoriju. Pomoću njih se izračunavaju elementarni indeksi kao ponderisani prosjeci. Bazirani su na podacima povezanim sa finalnom potrošnjom domaćinstava i na podacima o broju stanovnika.

Osnovni izvor podataka za izradu pondera za obračun indeksa potrošačkih cijena je Anketa o potrošnji domaćinstava. Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena od januara 2007. godine primjenjuju se ponderi koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2004. godine. Ponderi se svake godine korriguju indeksom kretanja cijena u prethodnoj godini.

Za obračun indeksa potrošačkih cijena upotrebljava se Klasifikacija lične potrošnje prema namjeni (Classification of Individual Consumption by Purpose-COICOP) po kojoj se proizvodi i usluge dijele na dvanaest osnovnih odjeljaka za koje se izračunavaju indeksi.

Izračunavanje indeksa potrošačkih cijena počinje izračunavanjem elementarnih indeksa (indeksa proizvoda) i

indeksa reprezentativnih stavki na nivou gradova. Pri tome se kao mjera srednje vrijednosti koristi geometrijska sredina. Agregatni indeksi se nakon toga izračunavaju korištenjem Laspeyres-ove formule za ponderisanu aritmetičku sredinu počevši od indeksa reprezentativnih stavki na nivou gradova pa do ukupnog indeksa Federacije Bosne i Hercegovine. Referentna baza za izračunavanje indeksa je 2005. godina.

Obuhvat

Indeks potrošačkih cijena u Federaciji Bosne i Hercegovine izračunava se na osnovu reprezentativne liste proizvoda koju u 2007. godini čine 646 proizvoda. Svakog mjeseca prikuplja se oko 10000 cijena na unaprijed definiranom uzorku prodajnih mjesta i geografskih lokacija.

Geografski obuhvat. Cijene se prikupljaju na pet lokacija (gradova) u Federaciji Bosne i Hercegovine: (Bihać, Mostar, Sarajevo, Tuzla i Zenica) odabranih prema kriteriju broja stanovnika i njihovoj ulozi u geografskom području kojem pripadaju.

Obuhvat proizvoda. Obuhvaćeni su najvažniji proizvodi i usluge koje kupuje stanovništvo radi finalne potrošnje. Obuhvat dobara i usluga redovno se revidira kako bi se očuvala reprezentativnost liste proizvoda s obzirom na ukuse potrošača i njihove navike u pogledu kupovine.

Indeks potrošačkih cijena se koristi kao mjera inflacije, za usklađivanje plaća i zarada u skladu sa kolektivnim ugovorima, te penzija i socijalnih davanja. Također se koristi i za očuvanje vrijednosti kod ugovora s indeksnim klauzulama, omogućuje upoređivanje kretanja cijena unutar zemlje između pojedinih regiona, te služi kao osnov za deflacioniranje pojedinih makroekonomskih agregata u statistici nacionalnih računa i u druge svrhe.

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda se izračunava po Laspeyresovoj formuli na osnovu cijena proizvoda i njihovih pondera. Za izradu pondera uzeti su poslovni subjekti iz područja C, D i E koji su u 2000. godini imali prihod od prodaje proizvoda veći od 500.000 KM i broj zaposlenih veći od 4.

Definicije

Indeks potrošačkih cijena predstavlja mjeru promjena cijena proizvoda i usluga koje rezidentna domaćinstva kupuju radi zadovoljenja svojih ličnih potreba.

Indeks potrošačkih cijena sa privremenim umanjenjima cijena je poseban vid indeksa potrošačkih cijena jer se kod njegovog izračunavanja uzimaju u obzir privremena sniženja cijena u skladu sa Regulativom EU broj 2602/2000.

Proizvod: bilo koji proizvod ili usluga za ličnu potrošnju koji se mogu kupiti, grupni naziv za proizvode i usluge.

Reprezentativna stavka: proizvod na najnižem nivou agregacije, odnosno proizvod u prodajnom mjestu na jednoj geografskoj lokaciji za koji se može procijeniti ponder. Proizvodima iz nižih nivoa agregacije nije moguće dodijeliti ponder jer za to ne postoje reprezentativni podaci.

Stopa promjene: stopa promjene u specifičnom referentnom periodu u poređenju sa vrijednošću sa početka tog perioda ili iz konkretno definiranog ranijeg perioda.